

НЕАРАМАНТЫЧНЫЯ ПРАЯВЫ Ў «МЕНСКАЙ ТРЫЛОГІІ»

С. ПЯСЕЦКАГА НА ФОНЕ СУСВЕТНАЙ КРЫМІНАЛЬНАЙ ПРОЗЫ

Літаратурны твор мае магчымасць нараджацца некалькі разоў: не толькі дзякуючы намаганням аўтара ў сваім часе, але і праз мастацкія пераклады, трапляючы пры гэтым у новы сацыяльна-культурны і гістарычны кантэкст. Так сталася з нядаўна вернутымі ў беларускую літаратуру высылкамі перакладчыкаў раманами найцікавейшага беларуска-польскага пісьменніка Сяргея Пясецкага. У беларускамоўным абліччы яго творы набылі вялікую папулярнасць у сучаснага чытача і істотна дапоўнілі жанрава-тэматычную разнастайнасць айчыннай літаратуры. Гэтай папулярнасці шмат спрыялі і незвычайная асоба пісьменніка, і незвычайнасць постацяў яго герояў і сюжэтных калізій.

Ад нараджэння С. Пясецкі меў авантурны характар, які прадвызначыў неардынарнасць асабістага лёсу, а бурлівае жыццё дало багаты матэрыял для будучай літаратурнай творчасці. Радзімай С. Пясецкага былі Ляхавічы, дзе ён нарадзіўся ў 1901 г. у сям'і абруселага паляка і беларускі. Вучыўся ў гімназіі ў расійскім Уладзіміры, куды патрапіў падчас бежанства. Кастрычніцкую рэвалюцыю сустрэў у Маскве, на свае вочы пабачыў бальшавіцкі тэрор, які яго настолькі ўразіў, што на ўсё жыццё Пясецкі застаецца зацятым антыкамуністам. Па прыездзе праз некалькі месяцаў у Мінск ён зблізіўся з крымінальным светам. Потым да вясны 1921 г. удзельнічаў у беларускім антысавецкім партызанскім руху «Зялёны дуб». Пасля вайны С. Пясецкі зрабіўся агентам польскай разведкі і адначасова кантрабандыстам. За бандыцкі налёт у 1927 г. яго прысудзілі да расстрэлу, які потым замянілі 15 гадамі турмы. Менавіта на сёмым годзе зняволення С. Пясецкі пачынае пісаць. Здарылася гэта выпадкова: на вочы патрапіўся кавалак газеты з абвесткай аб літаратурным конкурсе, і ён вырашае паспрабаваць. Два першыя творы канфіскавала турэмная цэнзура, і толькі трэці, аўтабіяграфічны раман «Каханак Вялікай Мядзведзіцы», здолеў прабіцца за краты. Кніга набыла надзвычайную папулярнасць, за Пясецкага пачала хадаінічаць пісьменніцкая супольнасць, і ў выніку польскі прэзідэнт памілаваў вязня. Нечуваны поспех першых надрукаваных раманаў спрычыніўся да таго, што пра Сяргея Пясецкага загаварылі як пра магчымага кандыдата на Нобелеўскую прэмію. Здзяйсненню такога крутога павароту лёсу пашкодзіў пачатак Другой сусветнай вайны. Цікава, што роднымі мовамі для Пясецкага былі беларуская і руская, а літаратурнай польскай мовай ён авалодаў у турме па кнігах тамтэйшай бібліятэкі, бо зразумеў, што рэалізаваць свой пісьменніцкі патэнцыял у гэтых умовах мажліва толькі па-польску.

У большасці твораў С. Пясецкага падзеі адбываюцца на беларускай зямлі і паказваюць нашу рэчаіснасць, праўда, з новага, нетрадыцыйнага для айчынай літаратуры ракурсу. Ён аўтар 12 раманаў, сярод якіх творы пра прафесійных кантрабандыстаў («Каханак Вялікай Мядзведзіцы»), прафесійных шпіёнаў («Пяты этап», «Багам ночы роўня»), шулераў («Жыццё раззброенага чалавека»), тры раманы з жыцця прафесійных злодзеяў, аб'яднаных у «Менскую трылогію», і іншыя раманы, у якіх дзейнічаюць рознага кшталту маргінальныя героі. Варта ўлічыць, што як правіла – усе творы С. Пясецкага маюць рэальны аўтабіяграфічны падмурак, заснаваны на ўласным жыццёвым вопыце аўтара, яго назіраннях і абагульненнях.

Галоўныя героі прозы С. Пясецкага па тых ці іншых прычынах выпалі з соцыуму, або соцыум сам выштурхнуў іх на ўзбочыну жыцця, у маргінальны свет, свабодны ад грамадскіх умоўнасцяў і правіл. Сярод іх ёсць свядомыя бунтары супраць фальшывай прыстойнасці грамадства, якія добраахвотна выбралі такі «альтэрнатыўны» лад жыцця, як героі-кантрабандысты з рамана «Каханак Вялікай Мядзведзіцы». Ёсць і персанажы, вымушаныя абставінамі змагацца за жыццё ўсімі магчымымі сродкамі, і гэта барацьба за выжыванне патрабуе ад герояў сілы духу, вынаходлівасці і авантурызму. Гэта, прыкладам, герой рамана «Жыццё раззброенага чалавека», сям'я якога засталася ў савецкім Мінску, а ён, былы салдат Войска Польскага, – самотны, у Вільні, без знаёмых і сродкаў да існавання. Пісьменніка вылучае жаданне ўсяляк апраўдаць і ўзвысіць сваіх герояў, паказаць іх высакароднасць і чалавечнасць, вернасць сяброўству і каханню. Яны карыстаюцца бяспрэчнай сімпатыяй аўтара і выразна рамантызуюцца. Генетычна героі раманаў С. Пясецкага ўзыходзяць да рамантычнай традыцыі высакародных злодзеяў Ф. Шылера, Д. Байрана, В. Гюго, а расчываць прозу Пясецкага варта ў шырокім кантэксце, супастаўляючы яе з творамі не толькі названых пісьменнікаў, але і з прозай Д. Лондана, І. Бабеля, Янкі Купалы з яго рамантычнымі героямі-бунтарамі. Варта пры гэтым узгадаць феномен «Парыжскіх таямніц» Э. Сю, які запачаткаваў крымінальна-сенсацыйны жанр, праявы якога можна пабачыць і ў «Графе Монтэ-Крыста» А. Дзюма, «Бляску і ўбостве куртызанак» А. дэ Бальзака, серыі раманаў «гарадскіх таямніц» (Умберта Эка налічыў каля сарака пераймальнікаў рамана Э. Сю ў сусветнай літаратуры). Названыя творы аб'ядноўвае не толькі займальны, востры сюжэт, але і ідэалізацыя вобразаў прадстаўнікоў гарадскога дна.

Як адзначае В. П. Рагойша, пасля смерці пісьменніка ў 1964 г. у «Tygodniku Polskim» з'явіўся грунтоўны артыкул Януша Кавалеўскага з аглядам творчасці С. Пясецкага пад красамоўнай назвай «Мабыць, гэта быў апошні рамантык». В. П. Рагойша цытуе польскага даследчыка: «Неаднойчы Пясецкага крытыкавалі за тое, што сваіх герояў ён ідэалізуе,

спрабуе ўзаконіць самую злачыннасць, падаючы яе як з'яву шляхетную і рыцарскую» [6, с. 25]. Далей Рагойша падкрэслівае, што Кавалеўскі абараняе пісьменніка ад такіх закідаў, «спасылаючыся на слаўтыя літаратурныя аўтарытэты – “вялікага нямецкага рамантыка Ф. Шылера і англійскага лорда Байрана”, якія і на разбойнікаў, і на піратаў глядзелі аднолькава, бачылі ў іх “дзеяннях” справядлівы бунт пакрыўджаных супраць грамадства і яго інстытутаў» [6, с. 25].

Крымінальны свет, які ярка паўстаў у «Менскай трылогіі» С. Пясецкага, таксама аваяны неарамантычным флёрам. Вызначэнне жанравай прыналежнасці твора – неадназначнае. Яго можна аднесці да жанру крымінальнага рамана ў шырокім сэнсе гэтага літаратуразнаўчага паняцця як твор пра жыццё крымінальнікаў, якія, натуральна, груба парушаюць усе магчымыя законы грамадства. Толькі вось якога грамадства, і наколькі гэта грамадства сапраўды прыстойнае і маральнае? У творах С. Пясецкага асноўная апазіцыя неарамантызму – абсурднае, несправядлівае грамадства і моцная асоба, ахвяра гэтага соцыуму, – атрымала шырокую і дабратворную глебу для мастацкага развіцця. Для рамантызму і для яго пазнейшага пераемніка неарамантызму ўласціва тэндэнцыя да ідэалізацыі, «лакiроўкі» вобразаў злодзеяў, іх узвышэння над шэрай рэчаіснасцю, што ідзе яшчэ з фальклорных вобразаў старадаўніх легендаў і паданняў. Гэта сусветна вядомы «высакародны злодзей» Робін Гуд, чыё імя стала хадзячай назвай ва ўсім цывілізаваным свеце, або постаці сялянскіх бунтароў, памяць пра якіх захавалася і ў беларускім фальклоры. З імі пакрыўджаная частка грамадства звязвала надзеі на аднаўленне справядлівасці, пакаранне прадажных чыноўнікаў, жорсткіх і хцівых гаспадароў жыцця. Захапленне пісьменнікамі рамантычнага складу моцнай валявой асобай, бунтаром з цёмным мінулым, мае глыбокія карані і хаваецца не толькі ў фальклорнай глыбіні, але і бярэ пачатак у псіхалогіі звычайнага чалавека, які цешыцца з таго, што парушальнік агульначалавечых нормаў сужыцца нарэшце атрымлівае пакаранне. Часам гэта зларадства і задавальненне прыніжанага, пакрыўджанага, адсунутага ад дабротаў жыцця больш моцным і беспрынцыпным ад таго, што рукамі злодзея аднаўляецца раўнавага і жыццё бярэ рэванш.

Неарамантыкі сінтэзавалі ў сваёй творчасці традыцыі рамантызму пачатку XIX стагоддзя і мастацкі вопыт рэалізму, цікавасць да моцнай асобы, незвычайных сітуацый і прынцып жыццёпадабенства, сацыяльную і нацыянальную канкрэтыку. Такімі рысамі неарамантызму пазначана творчасць Г. Гаўптмана, Э. Л. Войніч, Дж. Р. Кіплінга, Дж. Лондана, М. Горкага, Л. Андрэева, Я. Купалы. Праявы рамантызацыі заўважныя ў постацях Бені Крыка з «Адэскіх апавяданняў» І. Бабеля, прататыпам якога быў Мішка Япончык, легендарнага петраградскага злодзея Лёнькі Панцялеева

з аднайменнага апавядання Л. Шэйніна. Савецкая крытыка той пары загаварыла пра «рэалізм у рамантызме» або пра «рамантызм у рэалізме» ў творах І. Бабеля і нават папікнула пісьменніка ў «натуралізме і апалогіі стыхійнага пачатку і рамантызацыі бандытызму».

У «Менскай трылогіі» С. Пясецкага выпісана цэлая галерэя прафесійных крымінальных злодзеяў, пазначаных рысамі незвычайнасці, высакародства, вернасці, здольнасці да глыбокіх пачуццяў. Рамантызаваныя героі Пясецкага жывуць і дзейнічаюць у рэчаіснасці, апісанай дэталёва, з дакументальнай праўдзівасцю, на фоне дакладна адноўленых гістарычных падзей. Сюжэт твораў ахоплівае перыяд з ранняй вясны 1918 года да канца лета 1919-га, калі нямецкая акупацыя змянілася бальшавіцкай. Перад гэтым Першая сусветная вайна ператварыла Менск у прыфрантавы горад, куды пасцякаліся злачынцы і махляры з усіх абшараў былой Расійскай імперыі і Еўропы. Тут круціліся аграмадныя капіталы, тут вайскоўцы перад адпраўкай на фронт пілі, весяліліся, прайгравалі ў карты велізарныя сумы, тут квітнеў легальны і нелегальны бізнес. Натуральна, усё гэта вабіла прайдзісветаў рознага гатунку: *...на той час у Менску як у вялікім прыфрантавым горадзе з шырокімі магчымасцямі для прафесійных злачынцаў канцэнтраваліся прайдзісветы з самых разнастайных раёнаў былой Расійскай імперыі* [4, с. 4]. Неверагодны сплаў авантурыстаў, рызыкантаў, прадстаўнікоў крымінальнай супольнасці розных нацыянальнасцяў з Захаду і Усходу, замешаны на ўласнай менскай крымінальнай глебе, ужо сам па сабе выглядаў каларытна і экзатычна. Па сваёй разнастайнасці і творчаму патэнцыялу крымінальны свет Менска ў абмалёўцы С. Пясецкага нагадвае радкі І. Бабеля пра Адэсу, якую ад самага пачатку засялілі людзі розных нацыянальнасцяў: *Гэта і былі першыя адэскія авантурысты... Так, так – менавіта авантурысты, якія кінулі свае абжытыя месцы дзеля чагосьці новага, ілюзорнага. Згадзіцеся – ёсць у гэтым пэўная доля авантурызму. Апрача таго, усе яны былі прадстаўнікамі розных саслоўяў...* [1].

Крымінальная трылогія С. Пясецкага цалкам прысвечана жыццю закрытага і спецыфічнага бандыцкага асяроддзя і складаецца з раманаў «Яблычак», «Гляну я ў аконца...», «Ніхто дабром не дасць збавення...». Калі першы раман больш лірычны, то два наступныя адлюстроўваюць грамадска-палітычную сітуацыю ў горадзе, больш спыняюцца на злачынствах бальшавікоў, але ва ўсіх творах асноўная ўвага скіравана на крымінальныя прыгоды і дастаткова драматычныя эпізоды асабістага жыцця галоўных герояў.

Варта адзначыць пэўны палітычны складнік раманаў С. Пясецкага, што адрознівае іх ад падобных твораў І. Бабеля, Л. Шэйніна. Гэта выразны і непрымірымы антыбальшавізм пісьменніка, які выявіўся ў апісанні крывавага тэрору, разгорнутага «чырвонымі», падкрэслена аўтарам іх чалавечая нізасць і подласць.

Раманы з крымінальнай трылогіі, як і астатнія творы С. Пясецкага, адзначаны тапаграфічнай дакладнасцю. Падзеі адбываюцца на Залатоў Горцы, Камароўцы, Серабранцы, Ніжнім рынку, Сляпянцы, на вуліцах Серпухоўскай і Каломенскай, Захар'еўскай і Губернатарскай. Як піша аўтар у прадмове, *прытоны і зладзеі, апісаныя ў кнізе, пераважна рэальныя. Прыгоды напалову праўдзівыя. Тут ёсць дастаткова фантазіі, але няма нічога з наветра. Усё напісанае ўзнікла з нечага, што я сам перажыў або пачуў у турмах ці на свабодзе* [3, с. 4]. Пісьменнік асабіста ведаў галоўных герояў кнігі – Аліка Барана і Паўлінку Хурдзіч. Варта падумаць, што і астатнія героі – Ясь Нацэвіч, Філіп Лысы, Янка Залаты Зуб, Ажур ды іншыя, больш эпізадычныя персанажы, узятыя аўтарам з жыцця.

Асноўным персанажам трылогіі, прадстаўнікам злачыннага свету, уласцівы дух высокага рамантызму. Сапраўдныя прафесійныя «блатныя» з'яўляюцца арыстакратыяй крымінальнага свету, кіруюцца зладзейскім «кодэксам гонару» і няпісанымі правіламі злачыннага свету, адзначаны смеласцю і высакародствам, пачуццём справядлівасці і салідарнасці, чым адрозніваюцца ад хуліганаў, альфонсаў, вычварэнцаў і іншых крымінальных дэгенератаў. Зладзеямі іх зрабілі жыццё і людзі. С. Пясецкі падрабязна расказвае пра неверагодна цяжкае маленства Аліка Барана або пра тое, што прымусіла Ажура стаць прафесійным злачынцам. Гэтыя паважныя крымінальнікі адораныя талентам, харызмай і проціпастаўляюцца свету законапаслухмяных мяшчан і абывацеляў: *Прафесія зладзея асабліва цяжкая. Яна патрабуе ад сваіх адэптаў сапраўднай мужнасці, завостранага ўмення назіраць, хуткасці рашэнняў, вялікага прыроджанага розуму, фантазіі. Гэтых якасцей, якія ў нармальным жыцці ўласцівыя здольнаму кіраўніку, дэтэктыву, адміністратару, вынаходніку і нават... пісьменніку (элементы фантазіі, талент назіральніка), ледзьве хопіць шараговамму прафесійнаму зладзею. Я ўпэўнены, што Чалавецтва губляе вельмі шмат, спіхваючы найбольш здольных, смелых і цікавых сваіх прадстаўнікоў на ўзбочча жыцця пад злачынны штандар...* [4, с. 158].

Такой неадназначнасцю характарызуюцца постаці зладзеяў І. Бабеля і Л. Шэйніна. Яны – свядомыя парушальнікі закону, але пры гэтым выклікаюць цікавасць як яркія неадназначныя асобы. Так, яны рабуюць і часам забіваюць, але пры гэтым у іх ёсць шэраг станоўчых рыс, якія выклікаюць шчырую сімпатыю ў чытача. Яны не пазбаўлены высакародства і пачуцця справядлівасці, здольныя на суперажыванне, пры магчымасці пазбягаюць бессэнсоўных ахвяр, могуць бескарысліва дапамагчы грашымі малазнаёмаму чалавеку.

У многіх творах С. Пясецкага выказваецца сум па тым, што падобнага кшталту асобы лішнія ў грамадстве, іх таленты, велізарны патэнцыял аказ-

ваюцца незапатрабаваныя. Так і ў рамане «Каханак Вялікай Мядзведзіцы» С. Пясецкі бядуе аб намарна страчаным запале сваіх герояў-рызыкантаў, смелых кантрабандыстаў: *Колькі ж гэтыя людзі маглі б прынесці карысці, калі б іх энергію, здольнасці, фантазію накіравалі для карыснай працы. Тут жа не раз безвынікова марнаваліся вялікія сілы* [2, с. 150]. Тое, што падобныя моцныя асобы непатрэбны грамадству і нават палохаюць яго сваёй неардынарнасцю, аўтар лічыць адзнакай духоўнай хваробы грамадства, яго выраджэння і здрабнення.

Аб'ектам злачынства ў раманах ніколі не становяцца людзі бедныя ці пакрыўджаныя, такім чынам, чытач не шкадуе ахвяр, а захапляецца сме-ласцю і вынаходніцтвам бандытаў, іх псіхалагічным чуццём і веданнем людзей. Напрыклад, складаную і прыгожую аферу героі «Менскай трылогіі» правярнулі з багатай сямейнай парай, уладальнікамі тытунёвай крамы. Элегантна апрануты Ясь Нацэвіч пачаў часта заходзіць да іх і купляць дарагія цыгарэты. Адноўчы папрасіў дазволу пакінуць на час карціну, якую нібыта нёс да скупшчыка. Адначасова пад выглядам багатага князя ў краму пачаў заходзіць супольнік Яся. Падчас чарговага прыходу ён убачыў карціну, што стаяла за прылаўкам, папрасіў паглядзець і сказаў, што жанчына на партрэце падобная да яго нябожчыцы маці. Урэшце выдаў сябе за надзвычайна заці-каўленага партрэта чалавека і прапанаваў купіць яго за любыя грошы. Пакуль муж з жонкай былі ў роздуме, фіктыўны князь пакінуў задатак і папрасіў у пэўны час прынесці карціну да яго ў гасцініцу, каб купіць за суму, якую вызначаць яны самі. Калі ў краму ў чарговы раз прыйшоў Ясь Нацэвіч, то жонка крамніка прапанавала выкупіць у яго тую карціну. Ясь прадаў задорага. Сужэнцы планавалі, што цяпер яны пойдучь да князя і прададуць яму партрэт значна даражэй. У выніку яны аддалі Ясю вялікія грошы, але і таго багатага князя ніколі не пабачылі – ніхто пра яго ў гатэлі і не чуў. Такім чынам гэтая сям'я, якая планавала аферу, паплацілася праз сваю сквапнасць. Злачынства супраць несумленных людзей успрымаецца чытачом як справядлівая кара і выклікае захапленне, асабліва калі яно віртуозна прадуманае і прыгожа здзейсненае.

Яшчэ адзін злачынца, Міхал Лубень з рамана «Жыццё раззброенага чалавека», атрыманыя махлярствам грошы можа патраціць на дапамогу малазнаёмым людзям, у прыстойнасці якіх мае магчымасць пераканацца. Здабытыя несумленным чынам грошы не маюць для яго вартасці: *Я іх не шанавай... Бо я іх не зарабіў, але выцыганіў... Але прызнаюся шчыра, што я зусім не шкадаваў людзей, якіх я ашукваў. Мне было гэта нават прыемна. Бо я меў дачыненні з людзьмі, якія таксама намагаліся лёгка здабыць грошы. Без працы. Стараліся ашукаць... Для мяне гэта была гульня з несумленнымі людзьмі* [5]. Неаднаразова С. Пясецкі паказвае маральнае процістаянне

сваіх маргінальных герояў і нібыта «прыстойных» грамадзян, падкрэслівае высакародства рамантычных зладзеяў і маральную дэградацыю грамадства, схаваную пад маскай добрапрыстойнасці.

Смеласцю і пэўным шыкам вызначаліся і злачынствы Лёнькі Панцялеева, якога мірныя абывацелі і баяліся, і захапляліся. Л. Шэйнін пісаў, што ён звычайна пакідаў у абрабаванай кватэры сваю *выкшталцоную візітоўку, надрукаваную на мелаваным кардоне, з лаканічным подпісам Леанід Панцялееў – свабодны мастак-злачынца*. На адваротным баку карткі Лёнька нязменна падпісваў выразным, канторскім почырмам (сам ён быў з тэлеграфістаў): *Работнікам крымінальнага вышуку з сяброўскім прывітаннем. Леанід*. Пасля асабліва ўдалых налётаў Лёньку падабалася пераводзіць па пошце невялікія сумы грошай ва ўніверсітэт, Тэхналагічны інстытут і іншыя вузы. *Дадаю сто чырвонцаў, прашу размеркаваць іх сярод найбольш бедных студэнтаў. З пашанай да навукі, Леанід Панцялееў* [7].

Займальна і вобразна С. Пясецкі расказвае і паказвае розныя тыпы злачынстваў, якія на блатным арго маюць сваю назву. Вось героі ідуць на «выдру»: у цэнтры горада на вуліцы рабуюць сакратара фінаддзела гарвыканкама і імкліва знікаюць на аўтамабіле, які, дарэчы, належаў бальшавіцкай камендатуры. Або «ходзяць па даліне» – гэта значыць займаюцца кішэннымі крадзяжамі, разыгрываючы разам з супольнікамі кожны раз новыя камбінацыі. *Работу, якую расійскія зладзеі называюць “на фатографа”, ва ўсходняй і паўднёвай Польшчы акрэсліваюць выразамі “на гутэн моргэн”, або “на добры дзень”*. Гэта самы лёгкі від з усіх зладзейскіх спецыяльнасцяў. Размова ідзе пра кватэрныя крадзяжы. Менавіта гэта стратэгія легла ў аснову маштабнага рабаўніцтва на танцавальнай вечарыне, якую наведвалі *бальшавіцкія афіцэры, агенты ЧК, чыноўнікі, прысланыя з Расіі, і іхнія дамы*. Пісьменнік густа перасыпае сваю мову спецыфічнай крымінальнай лексікай, таму для недасведчаных у канцы кожнага рамана дадаюцца слоўнічкі, з якіх можна даведацца, што значыць бімбер, фраер, шапенфельд, шпагат, хойрак, цынк, шніф...

Для герояў С. Пясецкага характэрна рамантычнае адчуванне непрыкаянасці, бяздомнасці, туляцтва, немагчымасці знайсці адпаведную нішу ў ціхім мяшчанскім існаванні, адсутнасць сямейнага шчасця. Церпіць паразу ў каханні Алік Баран, з’язджаюць у белы свет Ажур і Філіп Лысы, няўцяманая будучыня чакае Яся Нацэвіча, якога аўтар напрыканцы рамана зводзіць з лідарам антыбальшавіцкага партызанскага руху «Зялёны дуб» Юркам Монічам. Героі-маргіналы С. Пясецкага вартыя павагі, яны па-чалавечы змястоўныя і значныя, а іх лёсы трагічныя. Большасць з герояў «Менскай трылогіі» знаходзяць свой канец пад бальшавіцкімі кулямі ў Камароўскім лесе або пражываюць сваё бясконцае туляцтва і пілігрымства. Іх вобразы вабяць не толькі смелымі злачынствамі і авантурамі, а найперш сваім процістаяннем рэчаіснасці, якая з’яўляецца сапраўды амаральнай і злачыннай.

У пастаянным руху і перамяшчэннях знаходзяцца і іншыя маргінальныя героі Пясецкага, напрыклад, галоўны герой рамана «Каханак Вялікай Мядзведзіцы» кантрабандыст Уладзіслаў Лабровіч. На старонках рамана мільгаюць дакладныя тапаграфічныя назвы, звязаныя з няспынным блуканнем героя, – Ракаў, Паморшчына, Волма, Івянец, Выганічы, Рубяжэвічы, Аляхновічы, Вялікае сяло. Яго вачыма паказаны бясконцыя дарогі і сцежкі, палі, лясы і пералескі, балотцы, рэчкі і рачулкі, вёскі і хутары, якія ён мінае, шматкроць перасякаючы дзяржаўную мяжу з захаду на ўсход і наадварот. Толькі сузор’е Вялікай Мядзведзіцы займае нязменнае месца на небасхіле і з’яўляецца для героя нечым адзіна пэўным і вызначаным. Пра такіх як Лабровіч аўтар піша, што *гэта былі пераважна натуры бурлівыя, неўладкаваныя і непрыстасаваныя да рамак звычайнага жыцця ў грамадстве, сапраўднай стыхіяй якіх была партызаншчына, вайна, рызыкаўныя падарожжы... Жыццё значнай часткі гэтых хлопцаў магло стаць тэмай каляровага неверагоднага рамана. Літаратар знайшоў бы тут невычэрпнае прадонне сюжэтаў і вобразаў* [2, с. 240].

С. Пясецкага па праву можна назваць пачынальнікам крымінальнай, прыгодніцкай прозы ў беларускай літаратуры. Асабістае добрае знаёмства з рэаліямі крымінальнай сферы, з жыццём разведчыкаў у сукупнасці з прыгодніцкім сюжэтам і яркімі героямі рамантычнага тыпу забяспечылі папулярнасць беларускамоўных перакладаў раманаў С. Пясецкага сярод сучаснага чытача. Прычым, калі нядаўна вернутыя творы напauзабытых ці забароненых у савецкія часы пісьменнікаў цікавяць пераважна спецыялістаў-філолагаў, то раманы Сяргея Пясецкага можна прапаноўваць шырокай масавай аўдыторыі.

ЛІТАРАТУРА

1. *Бабель, И. Э.* Одесские рассказы [Электронный ресурс] / И. Э. Бабель. – Режим доступа: <https://lechaim.ru/events/rasskazy-isaaka-babelya>. – Дата доступа: 29.10.2019.
2. *Пясецкі, С.* Каханак Вялікай Мядзведзіцы / С. Пясецкі. – Мінск : Выдавец Віктар Хурсік, 2009. – 352 с.
3. *Пясецкі, С.* Яблычак / С. Пясецкі. – Вільня, 2018. – 266 с.
4. *Пясецкі, С.* Гляну я ў аконца / С. Пясецкі. – Вільня, 2018. – 246 с.
5. *Пясецкі, С.* Жыццё разброенага чалавека [Электронны рэсурс] / С. Пясецкі. – Рэжым доступу: <https://knigism.online/view>. – Дата доступу: 20.09.2019.
6. *Рагойша, В. П.* Да праблемы генезісу творчасці Сяргея Пясецкага / В. П. Рагойша // Весн. Беларус. дзярж. ун-та. Сер. 4, Філалогія. Журналістыка. Педагогіка. – Мінск : БДУ. – 2000. – № 2. – С. 24–28.

7. *Шейнин, Л. Р.* Лёнька Пантелеев [Электронный ресурс] / Л. Р. Шейнин – Режим доступа: www.many-books.org>book>sheynin_lev_romanovich. – Дата доступа: 29.10.2019.

Матэрыялы артыкула друкаваліся [у] : Бурдзялёва, І. А. Неарамантычныя праявы ў прозе С. Пясецкага / І. А. Бурдзялёва // Мова, літаратура і культура ў адукацыйнай прасторы Беларусі і Кітая : зб. навук. артыкулаў. – Мінск : РІВШ, 2020. – С. 37–42.